

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל
תשיעי
קובץ
שלשלת האור
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בא

(חלק כו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בא, כט טבת'ו' שבט, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בא ב

הגמרא בנדרים⁹ (וכן משמע גם מהרמב"ם¹⁰) "שה לבית אבות לאו דאורייתא", היינו שמן התורה אין דין מינוי בקטן¹¹ (ומינוי בן קטן על קרבן פסח¹² אינו אלא מדרבנן).

ב. בחידושי ר' חיים הלוי (על הרמב"ם¹³) מבואר, ד"הא דשה לבית אבות לאו דאורייתא הוא (רק) לענין חיוב על האב להקריב פסח על הקטנים, אבל "לענין עיקר דין מינוי אתרבו גם קטנים מקרא דשה

א. ברמב"ם הל' קרבן פסח¹ פסק, דאע"פ שקטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני חייב בפסח שני

— דהלכה כדעת רבי שפסח שני הוא רגל בפני עצמו (ולכן חיוב פסח שני יכול לחול אפילו על מי שלא נתחייב בפסח ראשון)² —

מכל מקום, "אם שחטו עליו בראשון פטור"³.

וידועה התמיהה בזה (כמו שהקשה בכסף-משנה⁴): "אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא" — והיאך נפטר מפסח שני ע"י השחיטה עליו בראשון (כשאינו בר חיובא)?

ובכסף-משנה הביא את תירוצו של הר"י קורקוס⁵: כיון דרחמנא רביי לקטן שישחטו עליו וממנין אותו [כדילפינן⁶ מהכתוב "שה לבית" — "מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים"] — נפטר הוא בכך מן השני.

והקשה במנחת חינוך⁸: למסקנת

(1) פ"ה ה"ז.

(2) פסחים צג, א. רמב"ם שם ה"א (ואילך).

(3) ראה צפע"נ הל' תרומות פ"ב הי"ב (מג, ג) דמקורו דהרמב"ם הוא מירושלמי פסחים פ"ח ה"א. ע"ש. וכ"כ ברידב"ז לירושלמי שם (ובקרבן העדה ופני משה פירשו דברי הירושלמי באו"א).

(4) על אתר. וכן הקשה בטורי אבן (אבני מילואים) לר"ה כה, א. ועוד.

(5) ועד"ז ת"י בקרית ספר (להמבי"ט) על אתר.

(6) פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 12.

(7) פרשתנו יב, ג.

(8) מצוה ה ס"ב (קרוב לסופו).

(9) לו, א.

(10) מ"מ"ש בהל' ק"פ (פ"ב ה"ח) — דבגדולים צ"ל מדעתן (ואי ס"ל שה לבית אבות דאורייתא — יביא אדם פסח על חבירו שלא מדעתו, כבנדרים שם) — כ"כ במנ"ח שם (ועוד) בדעת הרמב"ם.

אבל להעיר שלדעת כמה (קהלת יעקב (אלגזי), הובא ביד דוד לפסחים שם*. ועוד) פסק הרמב"ם דשה לבית אבות דאורייתא (וכידועה השקו"ט אם יש בזה סוגיות מתחלפות — ראה תוס' גיטין כה, א. רמב"ן וריטב"א שם. שטמ"ק נדרים שם. וראה ג"כ תוס' גיטין סד, ב. כידושין מב, א. ועוד. ואכ"מ).

אבל אדם לקמן בפנים (סעיף ג ואילך) שאדה"ז (דבטח לא פליג על הרמב"ם) פסק להלכה כדעת התוס' (פסחים פח, א. שם פט, סע"א) דשה לבית אבות לאו דאורייתא.

(11) ראה תוס', ר"ן, ותוס' הרא"ש נדרים שם. שטמ"ק שם. תוד"ה שה פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 21.

(12) ראה סוכה מב, ב ובפרש"י שם. רמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד.

(13) להל' ק"פ פ"ה ה"ז.

(* וראה שם השקו"ט במ"ש הרמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד ובכסף משנה שם. ואכ"מ.

נעשה מכלל „בני החבורה“¹⁷ (ובאופן זה בהכרח שיהי' קטן שיכול לאכול כזית¹⁸, ויהי' „בן דעת“¹⁹).

ופסק הרמב"ם ש„אם שחטו עליו בראשון פטור“ אינו אלא כשהקטן נעשה אחד מבני החבורה ע"י מינוי – „שחטו עליו“ – שבאופן זה עשיית הפסח היא גם עבורו.

ג. אבל תירוץ זה (שאפילו למאן דאמר „שה לבית אבות לאו דאורייתא“ קטן הוא בגדר מינוי מן התורה) דורש ביאור נוסף:

התוס' ²⁰ כתבו דלמאן דאמר שה לבית אבות לאו דאורייתא קרבן הפסח הוי דבר איסור לקטן, כי הפסח אסור באכילה שלא למנויו [ומה שמאכילים לקטן מקרבן פסח אינו אלא מפני ד„איכא חינוך מצוה“]. והיינו, שלהתוס' אין קטן בגדר מינוי (למאן דאמר שה לבית אבות לאו דאורייתא)²¹; דלא זו בלבד שאינו בגדר חיוב, אלא שאינו בגדר הקרבן כלל, עד שזמן התורה אסור אפילו להאכילו מקרבן פסח.

(17) נסמן בהערה 12. וראה רמב"ם שם פ"ה ה"ו.

(18) רמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ג (מסוכה מב, ב).

(19) שו"ת צפע"נ שם ס"ח „שיהי' בן דעת כהך

דסוכה דף מ"ב (ראה שם ע"ב).

(20) פסחים שם.

(21) וגם לפי הר"ן (תוס' ושטמ"ק) נדרים שם דקטנים אוכלים מה"ת – הרי כתבו שאין בזה איסור דלא למנויו כי אינם בדין מינוי. ומוכח, שזהו דין רק באכילה (שמותרים לאכול מק"פ), אבל אינם שייכים לעשיית הפסח [והרי שחיתת הפסח ואכילתו שתי מצות הן – סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נה"נו. ועוד. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 102 ואילך].

לבית דהאב יכול למנותן שלא מדעתן¹⁴, וחל עליהן דין מינוי ובעלים של פסח מד"ת".

ועפ"ז יישב את פסק הרמב"ם הנ"ל, כי אע"פ ד„לא איכללו קטנים בחיובא דקרבן פסח“ (דקטן אינו בר חיובא), מכל מקום – „הפסח עולה להם“, וממילא הרי הוא „פטור מפסח שני כיון דכבר קיים הקרבת הפסח ומצותו בראשון“.

ותירה מזו מצינו בצפנת-פנח (להרוגצובי)¹⁵, שמבאר שישנם שני דינים באכילת קטן בקרבן פסח:

(א) מצד הדין ד„שה לבית אבות“ – ובאופן זה אין הקטן מכלל „בני החבורה“ ואין לו שייכות להקרבת הפסח ועשייתו, ואכילתו בקרבן פסח אינה אלא מפני שהוא „בטל“¹⁶ להאב.

(ב) כשאביו מינהו על פסחו – ובזה

(14) ומפרש עפ"ז דברי ר"ז בפסחים (פח, א) „שה לבית מ"מ" כפשוטו (וכפרשי שם. וכ"ה בר"ח שם. וראה שטמ"ק נדרים שם) דאין צריך דעת הקטן, ודלא כפי' התוס' פסחים שם (הובא לקמן בפנים). וראה שם פירושו בהמשך סוגיית הגמ' בנדרים שם.

(15) צפע"נ הל' תרומות פ"ב ה"ב (מג, ב"ג). וראה ג"כ שו"ת צפע"נ דווינסק ח"ב ס"ח יו"ד (הועתקו (רובם) בצפע"נ עה"ת פרשתנו ע' נט ואילך).

(16) ראה לשונו בשו"ת צפע"נ שם רס"ט (וראה שם שזהו דלא כהתוס' פסחים הנ"ל הערה 14). – והא נדנדים „שה לבית אבות לאו דאורייתא“ מפרש (בהל' תרומות שם): ור"ל דהך דשה לבית אבות אי מה"ת צריך שיחשוב עליהם, או (אי לאו דאורייתא) מנילא כן ולא מהני אף אם יחשוב שלא לשחוט עליהם (ע"ש). וראה שטמ"ק נדרים שם: שה לבית אבות לאו דאורייתא. . וגזירת הכתוב היא להאכיל פסח שלא למנויו בבני ביתו.

(ולא – „שאינו בר מינוי” וכיו”ב) משמע, שגם בקטן שי”ן גדר המינוי, אלא שכאן היתה זו אכילת דבר איסור כי מיירי היכא ש”לא נמנה עליו” (בפועל).

ועפ”ז לכאורה ה” אפשר לומר, שרבינו הזקן²⁷ סבירא ל” כדברי התוס’ רק בנוגע לענין החינוך, שמחמת „חינוך מצוה” מותר להאכיל קרבן פסח לקטן אפילו כשהוא דבר איסור לגביו.

אבל האיסור שבזה הוא [לא כדעת התוס’, דכיון ש”שה לבית אבות לאו דאורייתא” אסור לקטן בכל אופן לאכול מקרבן פסח, אלא] כי כאן מיירי היכא ש”לא נמנה עליו”; אבל אם האב מינהו על פסחו, מותר (צריך) הקטן לאכול בקרבן הפסח מן התורה (להיותו אחד מ”בני החבורה”).

– ולפי זה אין פסק רבינו הזקן בסתירה לפסק הרמב”ם, כי הרמב”ם מיירי (כנ”ל) כש”נמנה עליו”, משא”כ רבינו הזקן מיירי כש”לא נמנה עליו”.

ה. אבל כד דייקת – אין לומר כן (שלפסק רבינו הזקן יש גדר מינוי בקטן).

שהרי המקור שהתירו להאכיל לקטן מקרבן פסח „שלא למנויו” מצד „חינוך מצוה” הוא מדברי התוס’ הנ”ל. ובשלמא לשיטת התוס’ שקטן אינו בגדר מינוי – יש הכרח לומר שהתירו כן מצד „חינוך מצוה”, כדי ליישב את

ורבינו הזקן הביא את שיטת התוס’ להלכה, וזה לשונו²²: כל דבר שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך²³ אע”פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו אעפ”כ כיון שמתכוין לחנכו במצות מותר [ומקור דין זה (מהמגן אברהם)²⁴ שהביאו מהתוס’ הנ”ל].

ולפי הביאורים הנ”ל ברמב”ם נמצא, שפסק רבינו הזקן (כדעת התוס’) הוא בסתירה לפסק הרמב”ם²⁵.

אבל דוחק לומר כן, דלא מצינו דיעה החולקת על הרמב”ם.

ומזה שנושאי כלי הרמב”ם לא עוררו על זה, מובן²⁶ שפסק הרמב”ם הוא לכולי עלמא.

ד. לכאורה ה” אפשר ליישב ע”פ דיוק לשון (המגן אברהם ו) רבינו הזקן – „מותר לספות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן . . אע”פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו”:

מלשון זה, „אע”פ שלא נמנה עליו”

(22) בשו”ע או”ח שס”ג ס”ח (ממג”א שם סק”ג).

(23) תיבות אלו אינן במג”א. וי”ל שאדה”ז הוסיפו להדגיש הנפק”מ בין שיטת התוס’ לשיטת הר”ן כו’ בטעם שמותר להאכיל ק”פ לקטן ואין בזה איסור שלא למנויו – אם מותר להאכיל גם לקטן שלא הגיע לחינוך (וזהו נוסף על הנפק”מ שבמנ”ח שם בחרש ושוטה).

(24) או”ח שם סק”ג. וראה לקמן הערה 27.

(25) ולהעיר מחידושי החת”ס על גליון השו”ע בשו”ע או”ח שם.

(26) וכידוע הכלל (ראה משנה למלך הל’ כלאים (פ”ט הי”א) ובס’ שנסמנו בשד”ח כללי הפוסקים ס”ו סק”א) שבמקום שני”כ הרמב”ם לא השיגו עליו ה”ז הוכחה שנסמכים לדבריו.

(27) ועאכ”כ במג”א שמביאו בשם התוס’, שאפ”ל (בדוחק עכ”פ) שכוונתו רק להביא הוכחה מדברי התוס’ להדין שמותר לספות בידים איסור לקטן כשיש בזה חינוך מצוה (אבל בנוגע לק”פ לא ס”ל כהתוס’ כ”א כהר”ן כו’ שמלכתחילה אין בקטן איסור דשלא למנויו).

(ב) ועוד יש לומר, שהלשון מתפרשת כפשוטה, שהאב לא מינהו; ואע"פ שבכל אופן אינו בגדר מינוי – ה' מקום לקס"ד וסברא שיהי' חייב למנותו מצד חינוך כדי להאכילו בקרבן פסח (וזאת בא רבינו הזקן לשלול, ש"אע"פ שלא נמנה עליו" מותר להאכילו בקרבן פסח).

והביאור בזה: מיד לאחר הדין הנ"ל (בנוגע לקרבן פסח) ממשיך רבינו הזקן: „אבל מצוה שלא שייך בה חינוך דהיינו שלא יוכל לעשותה כשיגדל . . אע"פ שזהו צורך מצוה מ"מ כיון שכשיגדל יאסור לו לכן גם עכשיו אסור".

ומהאי טעמא יש אומרים³² שבנדון דידן, מאחר שגדול אסור לאכול מקרבן פסח בלי מינוי, אזי גם ההיתר מטעם „חינוך מצוה" אינו אלא היכא שאביו מינהו.

[או באופן אחר קצת: ה' מקום לקס"ד, שאין דוחין את האיסור מן התורה „לספות לו בידים" מחמת „חינוך מצוה" (שאינו אלא מדברי סופרים) כי אם דוקא במקום שפעולת החינוך של האב היא בשלימות, ובנדון

הקושיא (דהתוס') „והאיך מאכיל פסח שלא למינוי";

אבל אם סבירא לן שמן התורה קטן הוא בגדר מינוי (ואכילת הפסח) – מהיכי תיתי לומר דהיכא שהאב לא מינה את בנו על פסחו, יותר לו „לספות לו בידים" דבר איסור מטעם „חינוך מצוה"?

ובפרט לפי מה שפסק רבינו הזקן²⁸ ד„לספות לו איסור בידים אסור לכל אדם מן התורה" – נמצא שההיתר להאכילו מטעם „חינוך מצוה" – וחינוך הרי הוא מצוה מדברי סופרים²⁹ – דוחה איסור מן התורה!³⁰

ו. וצריך לומר, שלפי פסק רבינו הזקן אין דין מינוי לקטן מן התורה.

ולשון רבינו הזקן „אע"פ שלא נמנה עליו" (ולא „שאינו בר מינוי" וכיו"ב) – צריך לפרש כוונתו:

(א) שבלשון „שלא נמנה" כוונתו לומר שהקטן אינו יכול להיות „נמנה עליו"; היינו שאפילו אם האב מינהו על הפסח, מכל מקום „לא נמנה" – אינו בגדר מינוי.³¹

(28) שו"ע או"ח שם ס"ה. – משא"כ בתוס' פסחים הנ"ל לא נאמר דלספות לו איסור בידים הוא איסור מה"ת. וראה אנציקלופדי' תלמודית ע' חינוך סי"ב (ע' קצה) וש"נ.

(29) שו"ע אדה"ז שם ס"ב. ה' ת"ת לאדה"ז בתחלתו. וש"נ.

(30) והרי המדובר כאן באיסור שלא למנוי שהוא איסור דאורייתא. וראה דו"ח רעק"א מערכה ח' (ד"ה והשער המלך), יד דוד וס' שהובאו בשטמ"ק פסחים (להר"י גרשוני) על דברי התוס' שם – שקו"ט איך מותר לספות איסור מה"ת משום חינוך דרבנן. וראה מנ"ח שהובא לקמן הערה 32.

(31) ולהעיר מלשון המג"א שם „וכ"כ התוס' "

.. דמותר . . אע"פ שלא נמנה עליו" – והרי לדעת התוס', כוונת הגמ' היא שקטן אינו בגדר מינוי (גם אם מנאו על פסחו).

(32) מנ"ח מצוה ז (בסופה) ועוד – ומפרש כן בתוס'. אבל במג"א ושו"ע אדה"ז מפורש „אע"פ שלא נמנה עליו", שבפשוט הכוונה שאביו לא מנאו*, כבפנים.

(*) ולהעיר, שמה שהמנ"ח מביא שם דברי המג"א (בנוגע לתק"ש שבבת) משמע לכאורה שמפרש כן גם דעת המג"א. וצ"ל שמפרש דברי המג"א כאופן הא' שבפנים. וראה לעיל הערה 31.

דידן – כשכולל את הקטן בעשיית הפסח ע"י מינוי כו']

– ועל זה מלמדנו רבינו הזקן, ש"אע"פ שלא נמנה עליו מותר להאכיל לקטן לשם חינוך³³.

וע"פ כל זה הדרא קושיא לדוכתא – איך עולה פסק רבינו הזקן בקנה אחד עם פסק הרמב"ם?

ז. ויש לומר הביאור בזה, ע"פ הכלל שהוציא הרוגצובי³⁴ מפסק הרמב"ם הנ"ל, אשר גם³⁵ פטור (פעולת מצוה הנעשית בשעת הפטור), כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב.

והביא כמה דוגמאות על זה, ומהן:

(א) מהבה"ג³⁶ משמע שלמאן דאמר שקטן מוליד, הוא יוצא ידי מצות פרו ורבו בבנים שנולדו לו בקטנותו³⁷.

(ב) אינו יהודי שמל לשם מצוה, אע"פ שלא עשה כן לשם גירות, אם

נתגייר אח"כ אין צריך להטיף דם ברית³⁸.

(ג) מצות ידיעת התורה מתקיימת בדברי התורה שלמד בקטנותו, לפי ש"ע"י לימוד .. יהי לו ידיעה בגדלות³⁹.

ומהדוגמאות הנ"ל מובן שסברא זו של הרוגצובי היא ביאור בפני עצמו⁴⁰ על פסק הרמב"ם הנ"ל. כלומר: מה שכתב, דגם פטור כיון דהפעולה שלו קיימת יפטר אף בזמן שנתחייב, אין זה דוקא במצות אלו שהתורה ריבתה בפירוש לקטן בדין עשיית המצוה⁴¹ (אלא שהוא "פטור" – אינו מחוייב בזה)

– וכמו שעולה מביאורו הראשון של הרוגצובי, שהקטן שייך לעשיית הפסח מן התורה (כי ביכלתו להמנות מן התורה על קרבן פסח בתור אחד מבני החבורה), אלא שבהיותו קטן אינו מחוייב ("פטור") בזה –

אלא אפילו במצוות אלו שבהן לא מצינו שהקטן שייך לדין עשיית המצוה – הנה פעולת המצוה שלו בהיותו קטן (ופטור), אם היא קיימת (נמשכת), פוטרנו בגדלותו.

74 וכמו בב' הדוגמאות הראשונות

(33) והטעם י"ל בכמה אופנים ומהם: (א) מכיון שהמינוי נעשה ע"י האב, לא שייך בזה "שמא יסרך בכך". (ב) מכיון דגם אם מנאו אביו לא נעשה מנוי (מה"ת) על הפסח (מכיון שאין לו דעת) אי"צ לחנכו במינוי. ועוד.

(34) ה' תרומות שם. וראה גם צפע"נ ה' מילה פ"ג סה"ז. שו"ת צפע"נ הנ"ל ס"ח וס"י יו"ד. וראה צפע"נ ה' נזירות פ"ב הי"ט (כ, א).

(35) ל' הצפע"נ ה' תרומות שם (מג, סע"ג).

(36) ה' כתובות.

(37) צפע"נ ה' מילה שם. שו"ת צפע"נ שם ס"י. – ומביא שם (וראה גם בשו"ת שם ס"ח סוסק"א) הפלוגתא ביבמות (סב, א) בגר אם מקיים פו"ר בבנים שנולדו לו בגיותו. אבל ראה טורי אבן לר"ה (כח, א) דבזה אפ"ל כי ב"נ ישנם ב"שבת. וראה מנח"מ מצוה שו.

(38) צפע"נ ה' מילה שם ה"ז (ע"ש שמפרש כן ל' הרמב"ם שם).

(39) שו"ת צפע"נ שם ס"י.

(40) עוד ביאור בשו"ת צפע"נ שם ס"י, דהרמב"ם איירי בגדול שלא הביא ב' שערות שאז נעשה גדול למפרע. ע"ש. וצע"ג, כי דוחק הכי גדול לפרש דמ"ש הרמב"ם קטן סתם איירי בכה"ג דוקא.

(41) ראה לשונו בהל' נזירות שם, כיון דאית' במקצת (וכן בנזיר"ד ק"פ) כותב שם: אע"ג דאז לא הוי חיוב .. כיון דמ"מ יש בו מצוה.

נתקיימה בו מציאות המצוה ועאכו"כ פעולתה – שהרי הקרבן לא הובא לשם הקטן (מאחר שאינו בגדר מינוי)⁴³.

ויובן בהקדים הביאור בדברי הרוגצובי בנוגע לעשיית הפסח, "הפעולה שלו קיימת", דלכאורה:

בשלמא עד לאחר זמן אכילת הפסח – הנה על זה מבאר הרוגצובי⁴⁴ שמצות עשיית הפסח נמשכת כל זמן האכילה, עד לסופה [והביא על זה נפק"מ להלכה, שישנם תנאים שבעת האכילה המעכבים את השחיטה, וכמו: "ערלות"⁴⁵ של זמן אכילת הפסח מעכבת גם לשחיטה]⁴⁷;

וכדמוכח מהא גופא שהפסח אינו נאכל אלא למינוי (שהמינוי צריך להיות לפני שחיטת הפסח)⁴⁶, כי שחיטת הפסח ואכילתו הן המשך אחד – "הפסח .. לא בא מתחילתו אלא לאכילה"⁴⁷.

אבל מהו המקור לומר ש"הפעולה שלו (דעשיית הפסח) קיימת" לאחר שעבר זמן הפסח ואסור לעשותו ולאכלו, ומותר בחמץ וכו' – והיא קיימת עד לפסח שני (ולכן, אם שחטו עליו (על הקטן) בראשון פטור (מפסח שני))?

הנ"ל⁴² – שהקטן אינו במצות פרו ורבו, ועאכו"כ מילת אינו יהודי, שאינו בגדר מצות מילה כלל – ואעפ"כ כתב הרוגצובי (גם) בנדונים אלו "כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב".

ועד"ז בנדון דידן (קרבן פסח שנשחט על הקטן): אפילו אם נאמר שקטן אינו מן התורה בגדר מינוי (כפסק רבינו הזקן הנ"ל), מכל מקום, מאחר שמינוהו על הפסח, היינו שנשתתף בקרבן הפסח, ומאחר שקרבן הפסח הוא ענין שה"פעולה שלו קיימת" (וכדלקמן סעיף ח"ט), הרי זה פטור אותו "בזמן שנתחייב" (בפסח שני).

ח. אבל לכאורה עדיין דרוש ביאור:

בשלמא בדוגמאות הנ"ל, הרי פעולת המצוה היא מציאות (גשמית) – בנים, מילה, ידיעת התורה – שיצר ה"פטור" (הקטן וכו') ע"י פעולתו;

משא"כ בנדון דידן – קרבן פסח – הרי הקרבן והמצוה הן (לא אכילת הפסח בלבד, כי אם) שחיטת הפסח והקרבנות, ומכיון שמן התורה אין הקטן בגדר מינוי, נמצא שמן התורה לא

(43) כי מה מועילה בזה מחשבת (ומינוי) האב אם הקטן אינו בגדר מינוי כלל [ובמנ"ח שבהערה 8: "כיון דעכ"פ ה' חייב מדרבנן נפטר ע"י דאורייתא .. והדברים ארוכים אי דרבנן נעשה ד"ת". וראה לקמן הערה 57].

(44) צפע"נ הל' תרומות שם. וכן בשו"ת צפע"נ שם ס"ט. ועוד.

(45) לשונו בצפע"נ הל' תרומות שם.

(46) פסחים פט, סע"א.

(47) משנה פסחים עו, ב.

(42) משא"כ הדוגמא ידיעת התורה אפ"ל כי מכיון שיש חיוב מה"ת על האב ללמד בנו תורה נמצא שהתורה ריבתה קטן והכניסה אותו בעשיית מצוה זו. וראה שו"ת צפע"נ שם. ובכ"מ. וידועים דברי הצ"צ בס' פסקי דינים שלו ח"ב (חי' על הרמב"ם בתחלתו) ד"ש מא גם על הקטן (משכיר) יש חיוב (בת"ת) מן דאורייתא. וראה בארוכה בזה (וכן בביאור דברי הרמב"ם דקטן ששחטו עליו בראשון פטור) לקו"ש ח"ז ע' 233 ואילך.

ט. ויש לומר בזה:

75

פסחו בראשון אינו מחוייב בפסח שני,
כי פעולת הקרבן (דפסח ראשון) קיימת
בידו עד פסח שני.

י"ד. עפ"י יובן גם בנוגע לקטן
שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני –
ובהקדים מה שנתבאר במקום אחר⁵²
בארוכה בנוגע לקטן בכלל:

מזה גופא שהתורה מחייבת את
האדם במצוות תיכף כשיגדל – בהכרח
לומר, שהקטן מחוייב ללמוד את
הלכות המצוות (כגון קריאת שמע,
תפילין וכיו"ב) קודם שנעשה גדול⁵³.
והיינו, שאפילו לולא החיוב דחינוך
(שהוא רק מדברי סופרים, והוא ציווי
המוטל על האב), מחוייב הקטן מצד
ציווי התורה להכין את עצמו להמצוות
שמתחייב בהן תיכף כשיגדל⁵⁴, שאם
לא כן לא יוכל לקיימן בגדלותו (וע"ד
– הכשר מצוה).

76 ובזה נתבאר שם⁵² גם הענין הנוגע
לשקלא-וטרלא הידועה⁵⁵ ע"ד קטן
שהגדיל בפורים דערי מוקפות (ט"ו
אדר) שחל בשבת, שמקדימין אז את

למאן דאמר פסח שני רגל בפני
עצמו (וכן פסק הרמב"ם, כנ"ל בתחילת
ס"א) – הרי פסח שני הוא חיוב בפני
עצמו, הנמנה במנין המצות
(להרמב"ם⁴⁸) כמצוה בפני עצמה

[ויתירה מזו: לדעת הרמב"ם בספר
המצוות שלו⁴⁹ – אפילו „הזיד בראשון
(ו)הקריב בשני" חייב כרת, דכיון שפסח
שני (אינו „תשלומין של הראשון",
אלא) הוא רגל בפני עצמו, אין הוא
פוטרו מחיוב הכרת דפסח ראשון] –

מכל מקום, גם לדעה זו, אם הקריב
פסח ראשון הרי הוא פטור מפסח שני.
והסברא בזה היא כמפורש בקרא,
שפסח שני ופסח ראשון ענינם אחד;
שניהם כשם: פסח – קרבן על יציאת
מצרים, שזמנו נמשך מזמן פסח ראשון
עד לזמן פסח שני⁵⁰. ולכן עשיית פסח
ראשון היא פעולה נמשכת (לא רק עד
זמן אכילתו, אלא) עד פסח שני.

ולכן, אע"פ שפסח שני הוא חיוב
נפרד מפסח ראשון⁵¹, הנה מי שהקריב

(48) בסהמ"צ ומנין המצות בריש ס' היד (מ"ע
נז"נח). וכן בהכותרת להל' ק"פ. שם פ"ה ה"א.

(49) מ"ע נז. – ואף שבס' היד (הל' ק"פ פ"ה
ה"ב) חזר בו, פשוט שיש סברא וביאור לדעתו
ראשונה בסהמ"צ שלו. וגם רש"י (פסחים צג, א
ד"ה תשלומין דראשון) ס"ל כן (כפי' הצ"ח שם.
אבל באור חדש לפסחים שם, דרש"י כתב כן רק
לדעת ר"נ ולא לדעת רבי. ע"ש. ואכ"מ).

(50) עייג"כ צפע"נ לרמב"ם בתחלתו (א,
סע"ב) [ומקשרו עם שיטת הרמב"ם בס' היד
דהזיד בראשון ועשה בשני נפטר מכרת. וע"פ
המבואר בפנים אולי י"ל עד"ז גם לפמ"ש
בסהמ"צ דלא נפטר]. וראה בארוכה לקו"ש ח"ח
ע' 126 ואילך.

(51) משא"כ למ"ד תשלומין (או תקנתא)
דראשון – אין הכרח שהיא פעולה נמשכת, כי

אם שהתורה נתנה תשלומין לאדם זה שלא קיים
המצוה בזמנה.

(52) לקו"ש ח"יז ע' 70. וראה בארוכה שם
חל"ה ע' 61 ואילך (ושם ע' 65 ואילך, נ"ת עוד
אופן בזה. ע"ש).

(53) ויתירה מזה בגר שמוותר בת"ת קודם
שנתגייר (ראה חדא"ג מהרש"א שבת לא, א ד"ה
א"ל. שו"ת רעק"א סמ"א. שד"ח כללים ג, סקנ"ה
(כו). שם פאת השדה ג' ס"ו סוסק"ה), ויתירה מזה
– חיוב, ש"מודיעים אותו כו" (שו"ע י"ד סי'
רסח ס"ב).

(54) וכמו קטן שהגדיל בט"ו תשרי שצ"ל
ולקחתם משלכם (סוכה כז, ב) וצריך ומוכרת
להכין הד"מ בקטנותו.

(55) ראה לקו"ש ח"יז ע' 69. וש"נ.

אצל הקטן (שהרי ייעשה גדול לפני פסח שני) – מאחר שפסח ראשון ופסח שני הם המשך אחד של זמן אחד (כנ"ל ס"ט), על כן בקטן זה ישנו לענין דפסח ראשון⁵⁷, בתור הכשר לחיובו בפסח שני.

בסגנון אחר קצת: מאחר שפסח ראשון ופסח שני הם ענין אחד כנ"ל, ומחוייב הוא בפסח שני – חל עליו חיוב עשיית הפסח כבר מתחילת הענין, בפסח ראשון.

ולכן, אע"פ שאין מקום לומר שביכלתו לקיים מצות עשיית קרבן פסח בפסח ראשון (בהיותו קטן עדיין) – הרי ע"י ש"שחטו עליו בראשון", יש בידו ה"הפעולה" (ולא קיום החיוב) דהקרכת הפסח (בתור הכשר לחיובו בפסח שני), וממילא – „כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב".

(משיחות מוצאי ש"ש צו, אהש"פ מוצאי ש"ש שנימי – תשל"ט)

חיוב קריאת המגילה ל"ד אדר, אבל בנדון זה הרי אז (בי"ד אדר) עודנו קטן; נמצא, שהקטן מקיים את חיובו שמחוייב בו בתור גדול – ומחוייב לקרות המגילה!

וע"פ הכלל הנ"ל הרי זה מובן: מאחר שכדי שתהי' בידו קריאת המגילה בט"ו מוכרח הוא לקרותה בי"ד, הרי (אע"פ שמחמת יום י"ד עצמו אין מקום לחייבו בקריאת המגילה, הנה) בקביעות זו חל עליו חיוב גמור (ולא רק מצד חינוך) לקרות את המגילה בי"ד, בתור „הכשר" לחיובו ביום ט"ו.

וע"פ הנ"ל – שקטן מתחייב מן התורה בענינים המכשירים אותו לחיובו בגדלותו – יש לומר (יתירה מזו⁵⁶) בנדון דידן:

אע"פ שמן התורה אין הקטן שייך כלל לעשיית הפסח – הנה היכא שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני, שאז (בשנה ההיא) ישנו לענין הפסח

(57) ולא רק מטעם חינוך דרבנן (ראה לעיל הערה 43). – ולהעיר שע"פ המכואר בפנים יש לומר עד"ז גם בהשקו"ט הידועה בקטן שהגדיל באמצע ימי הספירה (ראה מנ"ח מצוה שו. ובארוכה לקו"ש ח"א ע' 271. ח"ח ע' 55), שספירתו בקטנותו מועילה לו מה"ת לכשיגדל. ולהעיר משו"ת ארץ צבי סי"ז. ואכ"מ. ועד"ז יש להעיר בעוד שקו"ט כיו"ב, דלוגמא בענינו – קטן שנתגדל לביל ט"ו אם מועיל המינוי בעת קטנותו (ראה מנ"ח מצוה ו סק"ב).

(56) כי בדוגמאות הנ"ל הקטן מוכרח לעשותן בקטנותו (דא"פ באו"א). משא"כ בנדו"ד דק"פ (שאפשר להביא פ"ש).

אבל לאידך, בדוגמאות הנ"ל מחייבים את הקטן בעשיית מצוה, משא"כ בנדו"ד שאין המדובר שיש חיוב על הקטן לעשות פ"ר, כ"א רק שהוא בגדר עשיית פסח (ראשון) בקטנותו („אם שחטו עליו"), בתור הכשר לחיובו בפ"ש.

